
אמרי
שמואל
מצורע - שבת הגדול
פניני תורה ומוסר מדרש והלכה
על פרשת השבוע
נערך ונילקט מתוך השיעור השבועי
מפי בנו של קדושים האדמו"ר
הרב שמואל שמעון טולידאנו שליט"א
יו"ל ע"י בית המדרש מוסדות התורה והחסד "בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק הגה"ק רבינו מאיר אבוחצירא זיע"א
אשדוד תשפ"ב

©
כל הזכויות שמורות
למכון להוצאת ספרים
שעל ידי מוסדות התורה והחסד
"בית מאיר"
ע"ש כ"ק מרן האדמו"ר הצדיק
הגה"ק רבינו **מאיר אבוחצירא** זיע"א
רחוב העצמאות 39
רובע הסיטי אשדוד
מייל : sisat2@gmail.com
לפרטים: 058-4150707

כל המעוניין להקדיש את החוברת להצלחה, לרפואה או לעלוי נישמת,

ניתן לפנות ל:058-4150707

לקבלת החוברת

במייל או בוואצפ, ניתן לשלוח הודעה

במייל- sisat2@gmail.com | בווצאפ: 058-4150707

ואלה יעמדו
על הברכה

חוברת זו מוקדשת

לברכתם ולהצלחתם של

רפאל ישראל משעלי

מיראל משעלי

יאיר חנניה משעלי

אוריה משעלי

אדל משעלי

שושנה משעלי

חנן משעלי

אליאור משעלי

אושר משעלי

מאיר משעלי

בתאל משעלי

אושר משעלי

מאיר משעלי

חיים חני והילדים דנינו

שמעון ורותם ודין בניסטי

שהקב"ה ימלא כל מישאלות ליבם לטובה ולברכה ויזכו

לבריאות איתנה ופרנסה טובה שפע ברכה מזל והצלחה בכל

מעשה ידיהם, אמן.

שבת הגדול

אמרו חז"ל (תוס' שבת פ ז ב ד"ה אותו) שבת שלפני חג הפסח נקרא שבת הגדול, כי היא השבת הגדולה מכל שבתות השנה, ומה מיוחד בשבת זו יותר מכל שבתות השנה?

המדרש מספר (עי' בבעל הטורים תחילת פ' שמות שכתב שישראל נגאלו ממצרים בזכות שמירת שבת ישראל במצרים את השבת) שבני ישראל עדיין היו בארץ מצרים, והקב"ה אמר למשה רבינו הגיע זמן הגאולה. אבל בני ישראל לא יכולים לצאת מארץ מצרים, בגלל שהם עובדים עבודה זרה, ולכן לך תגיד להם שישמרו את השבת וכל מי ששומר שבת נמחלין לו כל עוונותיו, וע"י שישמרו את השבת בארץ מצרים אני אוציא אותם מארץ מצרים, וכל בני ישראל שמרו את השבת בארץ מצרים במסירות נפש, שאפילו שהיו תחת שלטון מצרים ובכל זאת שמרו את השבת ומיד אחר כך הקב"ה הוציא את בני ישראל מארץ מצרים ולכן השבת שלפני חג הפסח נקראת שבת הגדול שבזכות שבני ישראל שמרו את השבת זכו לצאת מארץ מצרים.

ואמרו רבותינו ז"ל שבהפטרה שבה קוראים (מלאכי ג כג) "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", מכיוון שאליהו הנביא הוא שיבוא ויכין את עם ישראל לקראת הגאולה ואנו רואים שבזמן הגאולה שיבוא אליהו הנביא מה הדבר הראשון שיעשה (שם כד) "והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על אבותם", אליהו הנביא יקרב את אותם יהודים שהתרחקו מהתורה והתרחקו מבורא עולם ואליהו הנביא יקרב אותם וישיב את לב הבנים על אבותם שהבנים ילכו בדרך אבותם בדרך האמונה וקיום התורה והמצוות.

רק בגללנו אליהו הנביא מתעכב

כתוב בפסוק (מלאכי ג כג) "הנה אנוכי שולח לכם את אליה הנביא לפני בוא יום ה' הגדול והנורא והשיב לב אבות על בנים ולב בנים על

אבותם", וצריך להבין שלכאורה הרי היה צריך להיות כתוב אשלח לשון עתיד, ולא שולח לשון הוה?

אלא מפרש החפץ חיים (זכור למרים פרק יח), שהכוונה של שולח, שאין שום עיכוב מצד הקב"ה, והוא היה שולח מיד את אליהו הנביא, רק הדבר תלוי בנו, וברגע שלא יהיה עיכוב מצד בנ"י מיד ה' שולח את המבשר.

ובהפטרה מדבר הנביא על מצוות מעשר, ואומר (מלאכי ג י) "ובחנוני נא בזאת אמר ה' צבאות אם לא אפתח לכם את ארובות השמים והריקותי לכם ברכה עד בלי די". שידוע שאסור לאדם לבחון את הקב"ה אסור לאדם לומר אני אשמור את השבת הזאת ובוא נראה אם תהיה לי פרנסה בשבוע הבא, אבל יש דבר אחד שמותר לנסות את הקב"ה על מצוות מעשר, שכל מי שנותן מעשר, יש לו ברכה גדולה בפרנסה, כמו שאמרו חז"ל (תנחומא ראה יח) עשר בשביל שתתעשר.

פרשת מצורע

יש צרעת בגופו, צרעת בבגד, וצרעת בביתו של האדם

בפרשת השבוע התורה מדברת על נגע הצרעת והתורה הקדושה אומרת לנו שיש שלושה סוגים של צרעת, צרעת בגופו, צרעת בבגד, וצרעת בביתו של האדם, פירוש העניין הוא שהתורה אומרת אם אדם רואה כתם בגופו או כתם בבגדו או כתם בקירות שבבית, הוא היה הולך אל הכהן, ואם הכהן רואה שהכתם זהו צרעת, הכהן אומר לו טמא, ואותו אדם יושב מחוץ למחנה שבעת ימים ואסור להיות ולעמוד ליד אותו אדם שיש לו נגע צרעת.

אין עונשין אלא אם כן מזהירין

מצורע- שבת הגדול

המדרש אומר (ויק"ר יז ד) שאין הקב"ה מביא ייסורים על האדם אלא אם כן קודם כל נותן לו סימן קודם כדי לעוררו לעשות תשובה, ואם הקב"ה נותן לאדם סימן ובכל זאת לא מתעורר בתשובה אז הקב"ה מביא עליו ייסורים.

ודבר זה אנו לומדים מפרשת השבוע, שאנו רואים בתורה שיש בצרעת שלושה סוגים, צרעת בביתו של האדם, וצרעת בבגד, וצרעת בגופו.

ואומר המדרש אמר להם הקב"ה מה ביניכם לאומות העולם, הגויים כשהם חוטאים מיד אני מביא על גופם ייסורים גדולים, אבל אתם בני ישראל בני אתם, כשאתם חוטאים אין אני מלקה בגופכם תחילה אלא בבתיכם מלקה תחילה, ואם לא עושים תשובה אני מביא על גופכם ייסורים וכמו שכתוב (יחזקאל יח לב) "כי לא אחפוץ במות המת כי אם בשובו מדרכו וחיה".

ולכן אם יהודי רואה שהגיע אליו איזה צער או הפסד ממון, צריך לדעת שזה לא סתם אין צער שמגיע סתם אין ייסורים שמגיעים סתם אין הפסד שמגיע סתם, לכל דבר יש סיבה ולכן אם רואה איזה הפסד אז יתבונן ויבין מיד שהקב"ה נותן לו סימן לעוררו לעשות תשובה כי הם לא באו בחינם.

ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתכם

ואומרת לנו התורה בהמשך הפרשה "וידבר ה' אל משה ואל אהרן לאמר, כי תבואו אל ארץ כנען אשר אני נותן לכם לאחוזה ונתתי נגע צרעת בבית ארץ אחוזתיכם, ובא אשר לו הבית והגיד לכהן לאמר כנגע נראה לי בבית, וציווה הכהן ופינו את הבית וכו' וציווה הכהן וחילצו את האבנים אשר בהן הנגע והשליכו אל מחוץ לעיר וכו', ולקחו אבנים אחרות והביאו אל תחת האבנים ועפר אחר יקח וטח את הבית, ואם ישוב הנגע ופרח בבית וכו' ובא הכהן וכו' ונתץ את הבית את אבניו ואת עציו ואת כל עפר הבית והוציא מחוץ לעיר אל מקום טמא". (ויקרא יד, לג והלאה)

ולכאורה מדוע הקב"ה מבשר את עם ישראל שמתי שיגיעו לארץ ישראל הקב"ה יביא נגע צרעת בבתים?

אלא אומר המדרש (הובא ברש"י יד, לד) אמר הקב"ה - לעתיד לבוא

לאחר הגלות כשתבואו לארץ ישראל, תמצאו צרעת בבתים על הקירות על העצים ועל האבנים ותצטרכו להחריב את הבית ולהוציא את האבנים והעצים והעפר ולשרוף את הכל, לפי שהגויים הטמינו אוצרות של זהב בקירות הבתים כדי שבני ישראל לא ימצאו ולא יקחו את האוצרות לכן הטמינו אותם בתוך הקירות, אבל מה עשה הקב"ה מיד כשבני ישראל באים לארץ ישראל הביא נגע צרעת על הקירות של הבית, ואז הכהן מצווה להחריב את הבית, וכך בני ישראל ימצאו את כל האוצרות שהגויים החביאו.

המצווה משפיעה גם על המקום שנעשתה בו המצווה

ועוד טעם אומרים רבותינו ז"ל, שכשיהודי עושה מצוה המצווה שקיים לא רק מביאה לו ברכה אלא משפיעה גם על המקום שנעשתה בו המצווה, ומביאה למקום שבו קיימו את המצווה קדושה וברכה, וכך בכל מעשה ומעשה שיהודי עושה אז הוא משפיע לא רק על עצמו אלא גם על המקום, לכן אמרו חז"ל (ברכות דף ו ע"ב) כל הקובע מקום לתפילתו אלוקי אברהם בעזרו, שכל תפילה שהתפלל הוסיפה עוד קדושה למקום וככל שהתווספה באותו מקום קדושה התפילה שלו עולה יותר בקלות לשמים, וכן מסופר שכשנכנס הצדיק בבא סאלי לבית הכנסת של אור החיים הקדוש, שנים רבות לאחר שכבר נפטר הצדיק אמר אני מריח ריח של גן עדן.

גם עבירה משפיעה עלה מקום

וכן חס ושלום להיפך שאדם עובר עבירה לא רק שהוא משפיע על עצמו רע, אלא גם על המקום שבו ניכשל בעבירה הוא מוריד רע וקללה.
ולכן אמרה התורה שבני ישראל אחרי הגלות יבואו לארץ ישראל וימצאו שם בתים של הגויים, אבל הבתים האלו יש בהם טומאה גדולה ביותר כי בבתים האלו הגויים עבדו עבודה זרה ועשו שם עבירות חמורות ביותר, והטומאה שלהם השפיעה

טומאה על הבתים על הקירות על העצים והאבנים, אבל עם ישראל הם קדושים וטהורים והקב"ה חשש שמא הטומאה של הגויים שנספגה בבתים שלהם תשפיע על בני ישראל, לכן מה מיד כשבני ישראל נכנסו לארץ ישראל הביא הקב"ה נגע צרעת על הקירות ועל הבתים, כדי שיצטרכו לשבור את כל הקירות ויחריבו הכל ויבנו הכל מחדש, ולא תישאר יותר מהטומאה של הגויים ותסתלק.

הקירות של בית החולים ספוגים בחיידקים

אומר ר' אליהו לופיאן בעל הלב אליהו (הו"ד בספר ר' אלה עמ' 442) משל לחולה שניכנס לבית חולים וכשיצא מבית החולים נידבק בעשרה מחלות וחקרו ובדקו ומצאו שכל הקירות של בית החולים ספוגים בחיידקים וכל מי שניכנס לבית החולים נידבק בעוד כמה מחלות לכן מה עשו החריבו והרסו את בית החולים ובנו הכל מחדש, כך עשה הקב"ה כי כל הבריאה נידבק בה הטומאה של דור המבול.

חג הפסח

סוד הקיום של עם ישראל

בהגדה של פסח אנו אומרים "והיא שעמדה לאבותינו ולנו, שבכל דור ודור עומדים עלינו לכלותינו, והקב"ה מצילנו מידם", וצריך להבין מה הפירוש "והיא"?

אלא אומר הישמח ישראל מאלכסנדר על ההגדה (עמ' עט, ד"ה והיא שעמדה), "והיא" זו האמונה בבורא עולם. אותה אמונה שאברהם אבינו החדיר והשריש בעם ישראל, היא סוד הקיום של עם ישראל, והיא שעמדה לאבותינו בדור יציאת מצרים שבזכותה נגאלו ממצרים, והיא זו שעומדת לנו בכל דור ודור.

גאולה כללית וגאולה פרטית

חג הפסח הוא זמן של גאולה, כמו שאמרו רבותינו ז"ל שבית המקדש השלישי יבנה בחג הפסח, וכן אמרו

חז"ל (ראש השנה יא א) "בניסן נגאלו ובניסן עתידין ליגאל".

וחג הפסח הוא זמן לא רק של גאולה כללית של כל עם ישראל, אלא הוא גם זמן של גאולה פרטית של כל יהודי ויהודי, ואמרו חז"ל (פסחים קטז ב) "בכל דור ודור חייב כל אדם לראות את עצמו כאילו הוא יצא ממצרים", ואומר רבינו הנתיבות שלום שמצרים לשון מיצר, שבליל הסדר יש כח לאדם לצאת מכל המיצרים, מכל הבעיות מכל הצרות מכל הדאגות.

בליל הסדר הגאולה היא בבת אחת

ואומר מרן המשגיח הגר"ש וולבה זצ"ל בעלי שור (ח"ב עמי שצה) וכן הנתיבות שלום, שהגאולה לעתיד לבוא לא תבוא בבת אחת אלא מעט מעט, כמו שהשמש לא זורחת בבת אחת אלא מעט מעט, כך הגאולה תבוא בשלבים, וכן מצינו בתלמוד ירושלמי (ברכות פ"א ה"א, יומא פ"ג ה"ב) שאמר רבי חייא לרבי שמעון בן חלפתא, כך היא גאולתם של ישראל - בתחילה קמעא קמעא, כל מה שהיא הולכת - היא רבה והולכת.

ואומרים רבותינו ז"ל, שמה שאמרו שהגאולה תבוא בשלבים הוא רק אם הגאולה תבוא בשאר זמנים, אבל אם הגאולה תבוא בליל הסדר היא תבוא ברגע אחד ולא בשלבים, וכמו שביציאת מצרים ברגע אחד יצאו בני ישראל מעבדות לחירות כך הגאולה בליל הסדר היא ברגע אחד, וכמו שאמרו חז"ל בפיוט (בסליחות ר' צדוק שבספר שפתי רננות) "ישועת ה' כהרף עין".

וכך גם הגאולה הפרטית של כל יהודי בליל הסדר היא ברגע אחד, שברגע אחד יכול אדם לצאת מכל צרה ומכל בעיה שיש בעולם בזכות הקדושה הגדולה של ליל הסדר, וכמו שכותב הרב הנתיבות שלום שליל פסח הוא זמן מסוגל להשתנות מזלו מרע ליפה, והיינו שבלילה זה מסוגל להשתנות לחלוטין ולצאת לחירות מכל מצריו.

מיסודות האמונה

אחד מיסודות האמונה הוא יציאת

מצרים, וחג הפסח הוא זכר ליציאת מצרים, ואנו רואים שהתורה מזכירה את ענין יציאת מצרים חמישים פעמים בתורה.

הקב"ה שולט ומשגיח על כל הבריאה

וביציאת מצרים אנו רואים את כוחו הגדול של בורא עולם, שהקב"ה לא רק ברא את העולם, אלא שהוא גם מנהיג ושולט ומשגיח ומהווה ומחייה את כל הבריאה כולה, מתחילתה ועד סופה בכל רגע ורגע.

בעשר המכות רואים שהקב"ה שולט על כל הבריאה כולה

ואומר הרב דב יפה בספרו לעבדך באמת (עמ' קצ), שזו הסיבה שהקב"ה הביא את עשר המכות על המצרים, שהרי יכל הקב"ה להביא מכה אחת חזקה, והיה מוציא את בני ישראל ממצרים ולמה הביא עשר מכות?

אלא שאם היה הקב"ה מביא רק מכה אחת חזקה, והיה מוציא את בני ישראל מארץ מצרים היו הגויים יכולים לטעון שהקב"ה כוחו רק בדבר אחד, ולכן מה עשה הקב"ה הראה להם את כוחו ואת גבורתו שהוא השולט על כל הבריאה כולה, על המים, ועל העפר, ועל הרוחות, ועל בעלי החיים, ועל האור והחושך ועל בני אדם.

וכן כותב המהר"ל בספרו גבורת ה', שעשרת המכות אינן רק ריבוי של מכות, אלא הן מעידות על שלטון הקב"ה על כל על כל אשר בבריאה:

בדם, ה' הראה את שליטתו על המים, שממים הוא יכול לעשות דם.

בצפרדע, ה' הראה שהוא שולט על הבריות שבמים.

בכינים, ה' הראה את שליטתו על עפר הארץ לעשות אותו כינים.

מכת ערוב מלמדת על שליטה בבעלי חיים שמעל הארץ.

מכת דבר, על שליטה על האויר ועל בעלי חיים.

מכת שחין, הוכיחה שליטה על בריאות האדם.

מכת ברד, על העננים למעלה, וגם, שבשליטתו של הקב"ה שאש ומים

יעשו שלום ביניהם.

מכת ארבה, מראה על שליטה על הבריות המעופפות, ועל הרוח שהביאה אותם למצרים.

מכת חושך, מראה שליטה על המאורות.

ומכת בכורות, הוכיחה את שליטת הקב"ה על חיי בני אדם.

השגחה פרטית

בנוסף לשלטונו של הקב"ה על כל הבריאה, הוכיח גם הקב"ה את היותו משגיח על הבריאה, שמהמכות שבאו על מצרים לא יפגעו בישראל, וכדברי הכתוב: (שמות ח יח): "והפליתי ביום ההוא את ארץ גושן אשר עמי עומד עליה לבלתי היות שם ערוב, למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ" - שהשגחתי פרושה על הארץ, שהערוב ששלחתי להכות את מצרים, לא יכנס לארץ גושן להזיק לעם ישראל.

מוזכרת בעשרת הדיברות

ולכן בשעה שהקב"ה בא לתת לנו את התורה, הדיבור הראשון שאמר הקב"ה (שמות כ ב), "אנוכי ה' אלוקיך אשר הוצאתיך מארץ מצרים". ולמה הקב"ה לא אמר אנוכי ה' אלוקיך אשר בראתי שמים וארץ?

אלא כי הוא דבר פשוט שיש בורא לעולם, וגם הגויים מאמינים שיש בורא לעולם, אבל הגויים טוענים שהקב"ה רק ברא את העולם, ויותר הוא לא שולט ולא משגיח על העולם ולא מנהיג את העולם.

אבל אנו מאמינים שהקב"ה לא רק ברא את העולם, אלא הקב"ה גם מנהיג ומשגיח על כל דבר ודבר בבריאה, ודבר זה ראינו ביציאת מצרים איך שהקב"ה שולט ומשגיח על כל הבריאה כולה מתחילתה ועד סופה, ולכן מוזכר בתורה יציאת מצרים חמישים פעמים כי שם הקב"ה הראה לכל העולם את ידו החזקה.

מי שיש לו תעודה לא צריך להוכיח כל פעם מחדש

מסופר על רבי ישראל מסלנט

מצורע- שבת הגדול

(מובא בספר "תנועת המוסר", חלק א עמי 318) שהיה נוסע מידי שנה לשבועיים של נופש והוא היה מתארח תמיד באכסנייתו של יהודי שומר תורה ומצוות. שנה אחת, גילה רבי ישראל סלנטר לחרדתו, שבעל האכסניה מתחיל להתדרדר מבחינה רוחנית. בתחילה התפלל ביחידות, בהמשך החל לדלג על תפילות ובקושי הניח תפילין, שאל אותו רבי ישראל: "מה קרה לך?? אינך אותו יהודי שהכרתי..." "כבוד הרב, לא נעים להגיד", מתנצל בעל האכסניה, "אבל, האם הרב חושב שהוא האורח היחיד פה?" "מה פירוש?" תהה רבי ישראל, "אורחים רבים מגיעים לכאן", מסביר בעל האכסניה, "יום אחד הגיע לכאן יהודי פוקר, ולנגד עיני ראיתי אותו אוכל בשר בחלב, ר"ל. באותו מעמד אמר היהודי בגסות: "אם יש בורא לעולם - אחנק עם האוכל בפי, אך אם לא אחנק - היכן בורא העולם??" ואני נחרדתי. כבוד הרב, הוא אכל מאכלות אסורים ולא נחנק!!! מאז עלו בי הרהורים קשים, אם אכן יש בורא לעולם - מדוע לא המית אותו באותו רגע???

ברקע נשמעה נגינת כינור, "מהי המנגינה הזו?" שאל רבי ישראל, "זו ביתי", ענה בעל האכסניה, "היא לומדת בקונסרבטוריון כיצד לנגן בכינור", "האם היא יודעת לנגן?" המשיך רבי ישראל לחקור "ודאי! כבר שבע שנים שהיא לומדת, מאז שהייתה ילדה קטנה. אפילו תעודות יש לה!!" הייתה התשובה המאושרת "האם תוכל לקרוא לה? ברצוני לבחון אם אכן מיטיבה היא לנגן", ביקש רבי ישראל, הבת המנגנת הובלה אחר כבוד אל אולם האורחים, "אביך אומר שאת יודעת לנגן, האם הוא נכון?" שאל אותה הרב, "אכן כן", ענתה הבת, "האם תואילי להשמיע לי מנגינה אחת, רוצה אני לשמוע במו אוזני..." ביקש הרב, הבת סירבה, הרב חזר על בקשתו: "אביך מארח אותי באכסנייתו, אינני אדם מהרחוב, לא תסכימי להשמיע לי מספר נעימות?" אך הבת נשארה בסירובה. היא אינה מעוניינת להשמיע שום מנגינה בכינורה, שואל אותה אביה: "מה קרה? מדוע אינך רוצה לנגן?!" "אבא", התלוננה הבת המלומדת, בשביל מה הרב רוצה לשמוע אותי, כדי לדעת

אם אני יודעת לנגן? בשביל כך יש לי תעודות, האם עלי לפתוח את כינורי עבור כל אחד שרוצה לראות אם מיטיבה אני לנגן? אוכל להראות לך בתעודות, בדיוק רב, כמה למדתי ועל מה נבחנתי. תעודה לא ניתנת סתם, היא ניתנת רק לבעלי ידע!!!" האב והרב שתקו, לבסוף, הפר רבי ישראל את השתיקה ושאל: "האם לדעתך צודקת בתך?" "אכן, אף אני סבור כמוה", עונה האב, "וריבונו של עולם לא צודק?" שאל רבי ישראל בכאב, "האם כל אפיקורס וכופר, שקיימים בכל דור ודור, חייבים להיחנק בזמן אכילת דברים אסורים, על מנת להוכיח שיש בורא לעולם?!" פעם אחת, לפני שלושת אלפים ושלש מאות שנה, הוכיח הקב"ה קבל עם ועולם, (שמות ח יח) "למען תדע כי אני ה' בקרב הארץ", ועל כך אנו מצווים יום יום: (דברים טז ג) "למען תזכור את יום צאתך מארץ מצרים, כל ימי חייך". מיני אז, במשך דורות רבים, עברה המסורת מאב לבן, ועמה סיפור עשרת המכות שעברו על המצרים, המצרים מקבלים מכות והיהודים - לא! כל העם ראה בברור את יד ה', ואת זאת אנו רוצים להשריש בילדינו, עשרת המכות ושאר ניסים לא ישובו הנה עבור כל כופר שישאל שאלות!! כל אדם שיתבונן ויפקח עיניים, יוכל להבין מיד מי ברא את העולם, כיצד נברא כזה עולם, האם יתכן שהעולם כזה נברא לבד?? כיצד יתכן שמגרעין קטן של תפוח, שהוכנס לתוך האדמה, נוצר עץ גדול של תפוחים?? באיזה בית חרושת נוצר התפוח? על כך מגיעה הברכה, כהכרזת האמונה: "ברוך אתה ה' בורא פרי האדמה..."

"בליל הסדר מסבים יחד אבות ובנים ומתבוננים ב"תעודה", דהיינו ההגדה ושאר המקורות לסיפור יציאת מצרים, ולנגד עיניהם מתגלים הניסים והנפלאות, האותות והמופתים שעשה ה' במצרים. שהרי לשם כד נעשו, כמו שנאמר, "ולמען תספר באזני בנך ובן בנך את אשר התעללתי במצרים ואת אותתי אשר שמתי בם", כשהמטרה היא: "וידעתם" - אבות ובנים - "כי אני ה'" (שמות י). (ילקוט לקח טוב עמ' לח).

התעודה של בורא עולם

מעשה ב"חפץ חיים" זצ"ל, (תשובות והנהגות פסח עמ' תשסב) בזמן הפרעות באוקראינה שנהרגו ונטבחו רבבות יהודים על קידוש השם הי"ד, היה הקדוש ה"חפץ חיים" אצל רופא אחד שהתחיל לשאול אותו איך הקב"ה כביכול מסוגל לראות היאך מייסרים את עמו באכזריות שכזו ולשתוק על כך. רבינו החפץ חיים זצ"ל נתעטף בשתיקה ולא השיב לו. אמר הרופא תאמין לי שאני מתחיל לפקפק אם יש אלוקים בעולם, השיב לו החפץ חיים זצ"ל אני מפקפק אם אתה רופא או לא, מיהר הרופא להראות לו תעודה תלויה על הקיר המאשרת שהוא רופא מוסמך, הח"ח זצ"ל הסתכל וראה שתאריך כתיבת התעודה הוא מלפני ארבעים שנה, ואמר לרופא יתכן שבשעתו אכן הוכחת שאתה יודע לרפא, אבל מנין לי לדעת שעכשיו אתה עדיין רופא, השיב הרופא שאין שום טעם לערוך כל פעם בחינות אלא מספיק שנבחן פעם אחת בשעתו.

א"ל החפץ חיים זצ"ל תדע לך שגם לגבי הקב"ה כן הוא, לפני שמסר לנו את התורה והעמידנו בניסיונות הרבה מתוך הסתר פנים, הראה לנו נסים ונפלאות להוכיח שהוא שולט ומשגיח על כל העולם הזה, ואמר לנו כביכול זוהי התעודה שלי, שאני שולט ומשגיח בעולם, ועליכם למסור ידיעה זו לדורות הבאים אחרים עד עולם, ולכן אע"פ שהיום רצונו יתברך לנהוג בהסתר תוך הסתר, עד שצריך מסירות נפש בחיים כדי לקיים תמיד את רצונו, אבל כביכול התעודה היא הנסים שאירעו בשעת יציאת מצרים.

ובכל דור בליל ט"ו בניסן עלינו להאריך בסיפור נפלאות שעשה ה' במצרים שהיא התעודה שלו, וזהו מה שאמרו חז"ל (פסחים קטז ב) בכל דור ודור חייב אדם לראות את עצמו כאלו הוא יצא ממצרים, שהנסים והנפלאות שעשה הקב"ה מתחילה למען כל בית ישראל, לא רק אלו שהיו אז אלא למען כל הדורות שיעמדו עד זמנינו, ולכן נחשב הדבר כאילו היינו אנו בעצמנו עבדים במצרים ויצאנו משם בניסים שהראה הקב"ה, ולא רק לדור ההוא אלא גם לנו, וגם אותנו גאל עמהם הקב"ה.

לזכור בכל יום את יציאת מצרים

והתורה מצווה אותנו לזכור בכל יום את יציאת מצרים כמו שכתוב (דברים טז ג) "למען תזכר את יום צאתך מארץ מצרים כל ימי חייך", ועל ידי שאנו נזכור תמיד את הניסים הגדולים שעשה הקב"ה בזמן יציאת מצרים, אנו נחזק ונשריש בלב שלנו את האמונה בבורא עולם שהוא משגיח והוא שולט על כל הבריאה כולה.

בליל הסדר המצווה היא לספר

ואומרים רבותינו ז"ל שבכל השנה יש מצוה לזכור את יציאת מצרים, אבל יש לילה אחד בשנה שלא מספיק לזכור בלב את יציאת מצרים, אלא יש מצוה לספר את סיפור יציאת מצרים, וכמו שכתוב בהגדה של פסח "ואפילו כולנו חכמים כולנו נבונים כולנו יודעים את התורה מצוה עלינו לספר ביציאת מצרים"

"וכל המרבה לספר בסיפור יציאת מצרים הרי זה משובח", ועוד בתקופת בית המקדש היו באים כל היהודים לירושלים לבית המקדש להקריב את קורבן פסח, והיו קוראים את ההגדה של פסח.

פה – סה

ואנו רואים שאף על פי שבתורה מוזכר כמה שמות לחג הפסח, חג המצות, חג הפסח, חג האביב, חג החירות, אבל מדוע נשתרש אצל עם ישראל לקרוא לחג רק חג הפסח?

ודבר שני הרי קורבן פסח היה נאכל רק בלילה הראשון, אבל את המצות אוכלים כל שבעת ימי החג, ויותר היה נראה לקרוא לחג, חג המצות מאשר חג הפסח?

אלא בגלל שהמצווה הכי גדולה בחג היא לספר סיפור יציאת מצרים כמ"ש (שמות יג ח) והגדת לבנך ביום ההוא לאמר ודרשו חז"ל (מכילתא דמסכת פסח יז) בשעה שמצה ומרור מונחים לפניך, ולכן השתרש שם החג פסח, שהפירוש שלו פה- סח, הפה סח ומספר את הניסים הגדולים

שהקב"ה עשה ביציאת מצרים וכך תתחזק האמונה בבורא עולם.

ואם נתבונן נראה שכל המצוות בליל הסדר קשורות לפה, הדיבור אכילה ושתיה, דיבור על ידי סיפור יציאת מצרים בפה, אכילת מצה בפה, אכילת מרור בפה, שתיית ארבעה כוסות של יין בפה, ולכן נקרא פה-סח שבפסח כל המצוות הם תלויות בפה.

למה נקרא ליל הסדר?

הלילה הראשון של חג הפסח נקרא ליל הסדר, והמקור הראשון שמצאנו שקוראים ללילה הראשון של חג הפסח ליל הסדר הוא בספר האורה שמיוחס לרש"י לפני בערך אלף שנים, בהלכות קידוש שם מוזכר המקור הראשון לביטוי ליל הסדר, וזה לשונו ואינו אוכל עד שיסדור הסדר, וכן מצאנו בתוספות (פסחים קיד א) הרב יוסף עשה בסדרו.

והטעם לכך, כי חז"ל תיקנו לנו שאת כל המצוות של ליל החג יש להם סדר מסוים וחייב לעשות את המצוות שבליל החג לפי הסדר קדש ורחץ כרפס יחץ מגיד רחצה מוציא-מצה מרור כורך שולחן-עורך צפון ברך הלל נרצה, וכו', ואם קיים את המצוות שלא לפי הסדר לא יצא ידי חובה.

סדר ר"ת סוד דרש רמז

וכתב בהגדת "בית ישראל" שהטעם שנקרא הלילה הראשון ליל הסדר, מכיוון שבתורה הקדושה יש פרד"ס רבדים, פשט רמז דרש סוד. וליל הסדר יש בו סודות עמוקים מאוד, וכדי להבין את המהות של ליל הסדר הוא רק על פי הסוד הדרש והרמז, ולכן נקרא ליל הסדר, כי סדר ר"ת סוד דרש רמז, ללמדנו שבלילה הזה אל תסתפק בפשט הדברים אלא תתעמק בפנימיות של הדברים.

זהו באמת הסדר הנכון

ועוד טעם למה נקרא ליל הסדר?

אומר רבינו השפת אמת (שה"ג תרנ"ד שם) שלפעמים אדם רואה שכל מיני דברים בחיים לא הולכים לפי הסדר שהוא רצה ותכנן ויש

לאדם עצבות בלב למה הדברים לא הולכים לפי הסדר שהוא רוצה, אבל אם יש לאדם אמונה שלימה בבורא עולם, הוא יודע שמה שהקב"ה עושה הוא הסדר הטוב ביותר בשבילו, ולכן באו חז"ל ואמרו שהלילה הראשון של החג נקרא ליל הסדר שהרי לכאורה בליל הסדר לא עושים לפי הסדר הרגיל אלא משנים מהסדר הרגיל של כל השנה כולה, שבכל השנה אוכלים חמץ ומצה ועכשיו אוכלים רק מצה, לכן באו חז"ל ואומרים שדווקא בגלל כך נקרא ליל הסדר, שגם אם ניראה לך שהדברים לא בסדר שאתה רוצה, תדע לך שזהו הסדר הנכון, כי כל מה שהקב"ה עושה הוא הסדר הנכון והטוב ביותר בשביל האדם.

וזו לשון ה'שפת אמת' (שה"ג תרנ"ד שם) "כל תהלוכות הגלות היה הכל סדר מיוחד; שלא נאמר כי קרה סיבה ששלט פרעה על בני ישראל, רק הכל היה בכוונה מכוונת כמ"ש לאברהם בברית בין הבתרים. ואפי' כל פרטי העינויים וקושי העבודה הי' הכל בסדר מיוחד. והלא כל סיפורי הגדה הם מתהלוכות ענים וצעקתם. והוא בכלל סיפור יציאת מצרים, שהכל היה בהשגחת השי"ת לטובת בני ישראל. לכן המצווה על מצות ומרורים, שיש לשבח על הגלות כמו על הגאולה... הכל נערך על פי תכנית וסדר מדויקים כחוט השערה, שקבע הקב"ה בתורה הקדושה...!

וממשיך ה'שפת אמת' ואומר אך יש דורות שסדר הנכון להם הוא הגלות. ויש שמיוחדין אל החירות והגאולה, כפי דעת היודע תעלומות... שהקב"ה הוא היודע לסדר לכל דור, סדר הטוב לו יותר מכל הסדרים. והכל בחסד כמ"ש הנוהג בחסדו כל דור...

סדר לכל השנה כולה

ועוד טעם למה נקרא ליל הסדר? אומר רבי אהרון מקרלין בספרו "בית אהרן" (לפסח ד"ה ליל שימורים) שכפי שעושה את ליל הסדר, כך מסדר הוא לעצמו את כל השנה.

הקללה הכי גדולה לאדם בעולם הזה שבכל דבר יש לו ספיקות, וכל מה שבא לעשות אחר כך מתחרט וחוזר בו, מתי שיש לאדם ספיקות בלב אין לו מנוחה כלל יש לו מחשבה ללכת למקום מסוים ומתחיל ללכת ואחר כך מתחרט וחוזר בחזרה, ושוב

פעם רוצה ללכת ושוב פעם חוזר בו או שרוצה לקנות דבר מסוים ואחר כך חוזר בו ושוב פעם מתחרט ורוצה לקנות את הדבר, והוא מה שכתוב בתורה (דברים כח כח) יככה ה' בשגעון ובעורון ותמהון לבב. מהו תימהון לבב אלו הספיקות שיהיה לאדם ספיקות בכל דבר, ומתי באים על האדם ספיקות בענייני העולם הזה? מתי שיש לאדם ספיקות באמונה בבורא עולם, העונש שלו שגם בענייני העולם הזה שיהיה לו ספיקות.

אבל אם אדם רוצה שלא יהיה לו ספיקות בענייני העולם הזה, מה יעשה? יחזק את האמונה שלו בבורא עולם שהאמונה שלו תהיה מוחלטת וחזקה בלי שום ספק, ויזכה שגם בענייני העולם הזה לא יהיה לו שום ספיקות, וכל מה שיעשה, יעשה בלב שלם, ולכן הלילה הראשון של חג הפסח נקרא ליל הסדר כי על ידי שמספר סיפור יציאת מצרים ומחזק את הלב שלו באמונה בבורא עולם הוא עושה לעצמו סדר לכל השנה כולה שאם אין ספיקות באמונה לא יהיה ספיקות גם בענייני העולם הזה.

וכן כתב בקונטרס "קדושת ליל הסדר" (עמ' יז) והלילה הזה הוא סדר על כל השנה, ובלילה הזה תלוי התנהגותו ודיבוריו ומעשיו של האיש הישראלי לכל השנה, ואם בלילה הזה הוא משכיל בדעתו להתבונן שכדאי לו שיתנהג כראוי כי כך יהיה לו אחר כך שינוי לטובה לכל השנה כולה, נמצא שלילה זה הוא הגורם ומשליט סדר איך יתראה בס"ד כל השנה לכן שפיר נקרא ליל הסדר.

יש סדר לעולם

ועוד טעם למה נקרא ליל הסדר אומר רבינו המהר"ל מפראג (הקדמה לספרו גבורות ה'), שהטבע בעולם מתי שאדם רואה דבר שהוא מסודר בסדר מופתי ומדויק, הוא מבין שיש מישהו שעומד מאחורי הדבר, כי דבר שנעשה מאליו לא יכול להיות שיהיה מסודר בדיוק גדול וכשמתבוננים בכל הניסים שהקב"ה עשה ביציאת מצרים רואים שהכל נעשה בסדר מסוים ובדיוק גדול, ולכן נקרא ליל הסדר שעל ידי שרואים שיש סדר בעולם הדבר מראה שיש בורא

לעולם.

ולכן ליל חג הפסח נקרא ליל הסדר שביציאת מצרים ובעשרת המכות רואים שהקב"ה הביא את המכות בסדר מדויק וכשרואים שיש סדר בבריאה מיד מבינים שיש בורא לעולם שהוא מסדר את כל הבריאה.

וכשם שהטבע מתנהל לפי סדר קבוע. כך כל הניסים שאירעו מיציאת מצרים ועד היום, אין בהם חלילה, שום דבר מקרי, אלא הכל מתרחש לפי סדר מסוים, ואע"פ שלא תמיד מבינים אנו את הסדר הזה.

ביציאת מצרים רואים שיש סדר בעולם

ועוד אומרים רבותינו ז"ל שליל הסדר מלמד שבעולם שלנו יש סדר, וזהו הנושא הכי חשוב בחיים שאדם ידע בבירור שיש סדר בעולם, למה בני אדם מלאים בחרדות? כי הם חיים בתחושה שכביכול אין סדר בעולם, וכל אחד עושה מה שהוא רוצה, אבל ביציאת מצרים אנו לומדים שיש סדר בעולם, עם ישראל היו עבדים במצרים במשך מאתים ועשר שנים והקב"ה הוציא את בני ישראל ממצרים ועל פי השכל מי היה צריך להישאר היום קיים, האימפריה המצרית או אותו עם קטן שנדד במדבר? ודאי האימפריה המצרית, אבל אנו רואים שהמצרים נכחדו מן העולם אבל עם ישראל עדיין חי וקיים, ובחג הפסח אנו רואים שיש סדר בעולם ואם יש סדר בעולם סימן שיש מישהו שעושה את הסדר וזהו בורא עולם.

ועוד אומרים רבותינו ז"ל שמיציאת מצרים לומדים שיש סדר בעולם ואין הפקרות ויש דין ויש דיין וכמו שהקב"ה הביא את עשרת המכות על פרעה ועל מצרים כך עתיד אדם לתת דין וחשבון על כל מעשה שעשה והקב"ה משגיח על כל הבריאה ומי שעושה טוב הוא יקבל טוב וכן להיפך ולכן נקרא ליל הסדר שמיציאת מצרים רואים שיש סדר בעולם ואין הפקרות.

וכי הציור יכול להיות במקרה?

בספר חובת הלבבות (שער הייחוד

פ"ו) מסופר שפעם אחת בא גוי אחד לאחד מחכמי ישראל וטען בפניו שהעולם נברא מאליו וח"ו אין בורא לעולם, אותו חכם יהודי לקח את אותו גוי לבית אחד שצייר מיוחד צייר בו ציורים מרהיבים ויפים מאוד על כל קירות הבית ושאל החכם היהודי את אותו גוי איך הציורים האלו ואותו גוי התפעל מאוד מהציורים ואמר לו החכם היהודי לאותו גוי אתה יודע איך נהיו הציורים האלו? אדם אחד הניח על הגג כמה פחים של צבע ובאה רוח חזקה והפילה את הפחים של הצבע וכל הצבע נישפך וכך נוצרו הציורים היפים האלו אמר לו אותו גוי לחכם היהודי לא יכול להיות דבר כזה אם הצבע היה נשפך, הייתה תערובת של כמה צבעים אבל כאן רואים ציור שהוא מדויק מאוד וכל צבע עומד בפני עצמו ולא יכול להיות ציור שהוא כל כך מסודר ומדויק שנעשה לבד אמר לו החכם היהודי לאותו גוי ישמעו אוזניך מה שפיך מדבר אתה אומר מתי שרואים דבר שהוא נעשה בסדר מדויק, בטוח לא נעשה מאליו אלא יש מישהו שעשה זאת, אתה עומד ומסתכל על הבריאה ואתה רואה איזה יופי של הבריאה הצמחייה והעצים ובעלי החיים והשמש זורחת והרים וגבעות ואתה רואה שהכל בסדר מדויק, וכי יעלה על דעתך שכל זה נעשה לבד הרי אתה בעצמך אמרת שכל דבר שנעשה בדיוק גדול חייב שמישהו עומד מאחורי הדבר, וכן ואם יתבונן האדם על גופו איך הגוף מתפקד הכל בסדר מיוחד ומכוון וכי יעלה על דעתך שהאדם ניברא מעצמו ואין מישהו שעומד אחרי כל הבריאה, וכמו שאמר איוב "מבשרי אחזה אלוה" אלא שהוא דבר ברור שרואים דבר שנעשה בסדר מדויק ביותר יש מישהו שיצר ועשה אותו, והוא מה שאמר דוד המלך (תהילים ח ד, י) "כי אראה שמיך מעשה אצבעותיך ירח וכוכבים אשר כוננת וכו', ה' אדוננו מה אדיר שמך בכל הארץ", ועוד אמר (תהילים קד כד) מה רבו מעשיך ה' כולם בחכמה עשית.

ליל שימורים הוא לה'

ליל הסדר נקרא ליל שימורים כמו שכתוב בתורה (שמות יב מב) "ליל

שימורים הוא לה'", ורבותינו ז"ל דרשו מה הפירוש ליל שימורים, לילה שהקב"ה שמר אותו מבריאת העולם לזמן של ברכה עבור עם ישראל, וכך אומרת הגמרא במסכת ראש השנה (יא ב) נאמר: "ליל המשומר ובא מששת ימי בראשית".

והגמרא במסכת פסחים (קט ב) דורשת על הפסוק ליל שימורים הוא לה' אמר רב נחמן לילה שהוא משומר מן המזיקין לילה, שהקב"ה שמר אותו מששת ימי בראשית לזמן של ניסים ונפלאות, אנו רואים שמזמן בריאת העולם נקבע שליל הסדר ליל ט"ו בניסן נחקק לזמן של ברכה.

תשעה דברים קרו בליל הסדר

הדבר הראשון ברית בן הבתרים כתוב בתורה שהקב"ה כרת ברית עם אברהם אבינו שמזרעו של אברהם ייצא העם המובחר ושזרעו של אברהם אבינו יקבלו את התורה הקדושה, ומתי היה ברית בין הבתרים בליל הסדר. (פרקי דרבי אליעזר פרק כ"ח).

הדבר השני שקרה בליל הסדר אברהם ניצח את ארבעת המלכים, כתוב בתורה שאברהם אבינו יצא להילחם בחמשת המלכים שהיו גיבורים גדולים מאוד והם היו מאות אליפים של חיילים ואברהם אבינו יצא הוא ועבדו אליעזר לבד והקב"ה עשה נס גדול לאברהם אבינו, והוא ניצח במלחמה ונעשה קידוש השם גדול בעולם ואומרים חז"ל שאותו לילה שאברהם ניצח במלחמה את חמשת המלכים היה ליל הסדר.

הדבר השלישי שקרה בליל הסדר שבאו המלאכים לבשר את אברהם על לידת יצחק וכן אנו רואים בתורה שהקב"ה שלח מלאכים לבשר את אברהם אבינו על לידת יצחק ואומר המדרש שאותו יום שבאו המלאכים לבשר את אברהם על לידת יצחק היה חג הפסח, וכמו שמובא בחז"ל שאמר אברהם לשרה לושי ועשי עוגות ואומר המדרש (ב"ר פמ"ח י"ב) ששרה הכינה למלאכים מצות, והמלאכים אמרו לאברהם כעת חיה ולשרה בן ושנה אחר כך בליל הסדר נולד יצחק אבינו.

הדבר הרביעי שקרה בט"ו בניסן

שנולד יצחק אבינו.

והדבר החמישי שיצחק בירך את יעקב בברכות וייתן לך האלוקים מטל השמים ורוב דגן ותירוש היה זה בליל הסדר שאמר יצחק לילה זה כל טללי ברכות פתוחים בשמים לקבל הברכות והתפילות,

וכן אנו רואים בתורה שבשעה שיצחק אבינו הרגיש שמתקרב זמן פטירתו מן העולם קרא יצחק לעשו בנו הגדול ואמר לו לך תצוד לי צייד ותעשה לי מטעמים אשר אהבתי בעבור תברכך נפשי בטרם אמות, ורבקה אימנו ראתה כל זאת ברוח הקודש ומיד אמרה רבקה ליעקב ועתה בני שמע בקולי לך אל הצאן וקח לי משם שני גדיי עזים טובים ואעשה אותם מטעמים לאביך.

אמרה רבקה ליעקב, בני, הלילה הזה אוצרות טללים נפתחים בו, העליונים אומרים שירה, הלילה הזה עתידים בניך להיגאל, הלילה הזה עתידין לומר שירה ובינתיים עשיו הלך לצוד צייד ואחרי שתפס צבי אחד היה קושר אותו לעץ והיה הולך לצוד את הצבי השני והיה בא מלאך והיה מתיר את הקשר של הצבי וכך התעכב עשיו זמן ארוך ובינתיים בא יעקב וקיבל את הברכות מיצחק.

ואומר המדרש למה אמרה רבקה ליעקב תיקח שני גדיי עזים וכי יצחק אבינו היה אוכל כמות כל כך גדולה של שני גדיי עזים?

אלא אומר המדרש בפרקי דרבי אליעזר (פרק לב והובא ברש"י בראשית כז ט) אותו יום היה ערב פסח ובפסח היו מקריבים שני קורבנות אחד קורבן פסח והשני קורבן חגיגה ולכן לקח יעקב שני גדיי עזים, ויצחק אבינו ידע שהזמן שיש בו את העת רצון הכי גדול בשמים שבו נפתחים כל שערי הברכות בשמים הוא בליל פסח ולכן בחר יצחק לברך דווקא בליל פסח שהוא זמן של עת רצון, ואנו רואים שעוד קודם זמן של יציאת מצרים, כבר חג הפסח היה זמן של ברכה ויצחק אבינו בירך את יעקב בליל הסדר ואמר לו "ויתן לך האלוקים מטל השמים ומשמני הארץ ורוב דגן ותירוש יעבדוך עמים וישתחוו לך לאומים" ואומר המדרש ששאל הקב"ה את יעקב מתי תירצה שהברכות שבירך אותך יצחק יתקיימו אמר יעקב בביאת המשיח.

מצורע- שבת הגדול

וכן כתב בתרגום רבי יונתן בן עוזיאל "יום שקרא יצחק אבינו לעשו לברכו - ארבעה עשר בניסן היה, וכך אמר לו: 'בני! בלילה הזה כל העולם כולו אומרים בו הלל, ואוצרות טללים נפתחים בזה הלילה - עשה לי מטעמים, ואברכך', הלך עשו להביא ונתעכב. בינתיים אמרה רבקה ליעקב: 'בני! הלילה הזה - אוצרות טללים נפתחים בו. העליונים אומרים בו שירה, בלילה הזה עתידים בניך להיגאל ולומר שירה. עשה מטעמים לאביך ויברכך! ' הלך יעקב והביא שני גדיי עזים, אחד כדי שישבע והשני כנגד קורבן פסח."

והדבר השישי שבט"ו בניסן יעקב אבינו נאבק עם המלאך שהיה שרו של עשיו ויעקב ניצח את המלאך ויאבק איש עמו עד עלות השחר.

והדבר השביעי שקרה בט"ו בניסן שיצאו בני ישראל מארץ מצרים ויצאו מעבדות לחירות.

והדבר השמיני שהקב"ה היכה את סנחריב והרג את כל המאה שמונים וחמש אלף חיילים של סנחריב, וכך מסופר בגמרא במסכת סנהדרין (דף צה ע"ב) שסנחריב מלך בבל כבש את כל העולם ואחרי שכבש את כל העולם היה בדרך לירושלים עם מאה שמונים וחמש אלף ראשי גייסות כדי להחריב את בית המקדש ובאותו זמן היה מלך צדיק על ירושלים קראו לו חזקיהו מלך יהודה וכששמע חזקיהו המלך שסנחריב מלך בבל בדרך לירושלים כדי להחריב את בית המקדש מה עשה חזקיהו המלך נעץ חרב בפתח של בית המדרש ואמר כל מי שלא ילמד תורה יידקר בחרב וכל עם ישראל ישבו ולמדו תורה יומם ולילה, וכל בתי כנסיות היו מלאים, וכשהגיע סנחריב לירושלים אותו לילה היה ליל הסדר ואחרי שחזקיהו המלך סיים את ההגדה של פסח מרוב שחזקיהו בטח בקב"ה הוא לא דאג, אלא הלך לישון ובאותו לילה הקב"ה הרג את כל החיילים של סנחריב, והשאיר בחיים רק את סנחריב ואת שני בניו.

והמדרש אומר איך הקב"ה הרג את כל חיילי סנחריב על ידי מלאכים שהקב"ה הוריד מלאכים מן השמים והם הרגו את כל חיילי סנחריב, והגמרא אומרת על הפסוק "וחובל עול מפני שמן" חובל עולו של סנחריב

מפני השמן שהיה דולק בבתי כנסיות ובבתי מדרשות, והגמרא אומרת שהיה סנחריב הולך בדרך חזרה עם שני בניו אמר סנחריב שהוא נודר נדר לעבודה זרה שאם יגיע בשלום לבבל הוא יקריב את שני בניו קורבן לעבודה זרה שמעו את זה, שני בניו מה עשו קמו, והרגו את אבא שלהם הרגו את סנחריב, והגמרא אומרת (סנהדרין צד ב) שחשב הקב"ה לעשות את חזקיהו המלך משיח ואת המלחמה של סנחריב למלחמת גוג ומגוג, אלא בגלל שחזקיהו המלך לא אמר שירה לקב"ה על שהציל את עם ישראל מסנחריב, לכן לא זכה חזקיהו להיות מלך המשיח, ומכאן למדו חכמים שהקב"ה עושה נס צריך לומר שירה לקב"ה ולכן תיקנו חכמים לומר הלל בליל הסדר לומר שירה לקב"ה על כל הניסים שעשה לאבותינו ביציאת מצרים.

הדבר התשיעי שקרה בליל הסדר שהקב"ה היכה את כל החיילים של סיסרא שבא להילחם בעם ישראל, וכך מסופר בנביא בספר שופטים (ה, כ) על סיסרא שהיה שר צבא של מלך כנען וסיסרא היה גיבור גדול מאוד עד שהמדרש אומר (ילקוט שופטים מג) שכל המלחמות שהיה יוצא היה מנצח ניצחון גדול ושיצא סיסרא להילחם בעם ישראל מה עשה הקב"ה היכה את סיסרא על ידי הכוכבים שהכוכבים הכניסו חום גדול בכל המרכבות של ברזל של סיסרא וכל חייליו וכך הם נשרפו וכך כתוב בנביא "הכוכבים ממסילותם נלחמו" ואומרים חז"ל שאותו לילה שסיסרא בא להילחם בעם ישראל היה ליל הסדר.

והדבר העשירי יהיה בזמן ביאת המשיח שבליל הסדר יבנה בית המקדש השלישי כמבואר בסוכה (דף מא ע"א).

וא"כ אנו רואים שלאורך כל הדורות הקב"ה עשה ניסים גדולים מאוד לעם ישראל בליל הסדר כי ליל הסדר הוא זמן שהקב"ה שמר אותו מבריאת העולם לזמן של ברכה ליל שימורים הוא לה' לילה שהקב"ה שמר אותו מפני המזיקין לילה שהקב"ה שמר אותו לזמן של ברכה מבריאת העולם.

ואומר רבי שמעון בר יוחאי שכל יהודי צריך להיות מאוד זהיר בליל הסדר להוציא מפיו רק ברכות ורק

דברים טובים כי הוא זמן של עת רצון ששערי הברכות פתוחים בשמים, וכל אבא יברך את ילדיו בליל הסדר כמו שבירך יצחק את יעקב אבינו.

וכתוב בזוהר הקדוש שכל יהודי שצריך ישועה באיזה דבר יתפלל ויבקש מהקב"ה בליל הסדר כי הוא זמן ששערי שמים פתוחים לקבל את התפילות, ואומר רשב"י שכמו שביציאת מצרים הקב"ה התנהג בליל הסדר עם עם ישראל מעל הטבע כך בכל שנה שמגיע ליל הסדר הקב"ה מתנהג עם כל יהודי מעל הטבע.

אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא שליח

בהגדה של פסח כתוב "ויוציאנו ה' ממצרים לא על ידי מלאך ולא על ידי שרף ולא על ידי שליח אלא הקב"ה בכבוד ובעצמו ירד והוציא את בני ישראל מארץ מצרים", ואומר הבן איש חי לא על ידי מלאך כמו בזמנו של סנחריב שהיכה את חיילי סנחריב על ידי המלאכים, ולא על ידי שרף כמו בזמנו של סיסרא שהקב"ה היכה אותם על ידי הכוכבים שהכניס בהם חום ואש שחיממו את המרכבות של חיילי סיסרא וכולם נשרפו וזהו הפירוש לא על ידי שרף, ולא על ידי שליח כמו בזמן אברהם שיצא להילחם במלחמה נגד ארבעת המלכים וניצח ואברהם אבינו היה השליח של בורא עולם, אבל הנס של יציאת מצרים לא היה כך אלא הקב"ה בכבודו ובעצמו עשה את כל הנסים של יציאת מצרים כמ"ש ועברתי בארץ מצרים אני ולא מלאך אני ולא שרף אני ולא שליח אני ה' ואין אחר עמדי.

מלך לא נותן רק מטבע אחד

מעשה במלך אחד גוי שהיה אוהב מאוד את היהודים אבל המשנה למלך היה שונא את היהודים ומדבר עליהם כל הזמן רע לפני המלך עד שיום אחד, אמר המלך למשנה למלך למה אתה שונא את היהודים הרי היהודים הם מאוד חכמים אמר המלך למשנה למלך אתה רוצה שאני

מצורע- שבת הגדול

יוכיח לך כמה היהודים חכמים תצא מהארמון לרחוב ושתיראה יהודי תכניס אותו לארמון ואני יוכיח לך כמה שהיהודים חכמים יצא המשנה למלך וראה ילד יהודי ומיד קרא לו והכניס אותו לפני המלך שאל המלך את הילד מי ברא את העולם מיד ענה לו הילד היהודי הקב"ה הוא ברא את העולם, שאל המלך את הילד וכמה זמן לקח לו לברוא את העולם אמר לו כתוב בתורה שישה ימים, כי ששת ימים עשה ה' את השמים ואת הארץ, ואחרי שסיים לברוא את העולם מה בורא עולם עושה? אמר הילד למלך אדוני המלך יכול לקום רגע מהכיסא אמר המלך כן ומיד קם המלך ואיך שקם המלך קפץ הילד וישב על הכיסא של המלך אמר הילד זהו מה שהקב"ה עושה אחרי שסיים לברוא את העולם, הוא משפיל גאים ומגביה שפלים, ואם אתה לא תתנהג טוב ותתגאה גם אותך הקב"ה יוכל להוריד אותך מהגדולה שלך והדברים שאמר הילד למלך מצא חן בעיני המלך ואמר המלך למשנה למלך תן לילד מטבע אחד זהב ותשלח אותו לדרכו אמר הילד אני לא רוצה לקחת את המטבע שאל אותו המלך מדוע? למה אתה לא רוצה לקחת את המטבע? אמר לו הילד למלך אדוני המלך אני הייתי צריך להגיע לבית ואבא שלי מחכה לי ועכשיו אני התעכבתי ואבא שלי דואג ומחכה לי בבית ואם אבא שלי ישאל אותי למה התעכבת ואיחרת ואני יגיד לאבא שלי שהייתי בארמון של המלך וישבתי על הכיסא של המלך והמלך נתן לי מטבע אחד אבא שלי לא יאמין לי, כי אבא שלי יגיד לי היית בארמון של המלך וישבת על הכיסא של המלך וקיבלת רק מטבע אחד, לא יכול להיות, הדברים מצאו חן בעיני המלך אמר המלך למשנה למלך תן לו אלף זהובים.

הנמשל: שמגיע ליל הסדר כל שערי השמים פתוחים לקבל את התפילות שלנו הלילה שיש בו את העת רצון הכי גדול בשנה לקבל את התפילות יותר מיום הכיפורים זהו ליל הסדר ולכן צריך לזכור שזהו זמן שאנו זוכים לשבת על הכיסא של המלך ולבקש מהמלך לא מטבע אחד אלא מי שיושב על הכיסא של המלך יכול לבקש אלף זהובים ולא מטבע אחד ולכן כל יהודי כל מה שצריך ישועה

יתפלל ויבקש מהקב"ה בליל הסדר.

המספר ארבע

כל המהות של חג הפסח היא הכרת הטוב לקב"ה על כל הניסים והנפלאות שעשה לאבותינו.

אם אנו נתבונן נראה שכל המצוות של ליל הסדר הם קשורים למספר ארבע, בליל הסדר יש ארבעה מצוות קורבן פסח, אכילת מצה, אכילת מרור וקריאת ההגדה, בליל הסדר יש מצוה לשתות ארבעה כוסות של יין, כנגד ארבעה בנים דיברה תורה חכם רשע תם ושאינו יודע לשאול, בתחילת ההגדה יש ארבעה קושיות למה אוכלים בכל הלילות חמץ ומצה והלילה הזה רק מצה, למה בכל הלילות שאר ירקות והלילה הזה מרור, למה בכל הלילות לא מטבילין אפילו פעם אחת והלילה הזה שתי פעמים, בכל הלילות אוכלין בין מסובין ובין שאינו מסובין והלילה הזה כולנו מסובין, בתפילין שהם זכר ליציאת מצרים יש ארבעה פרשיות קדש לי כל בכור, והיה כי יביאך, שמע, והיה אם שמוע.

ואומר הגאון מוילנא (בהגדה של פסח ד"ה הא לחמא עניא) שהסיבה שכל המצוות של ליל הסדר הם כנגד המספר ארבע, כי כתוב בגמרא (ברכות נד ב) שארבעה אנשים חייבים להודות, מי שהיה חבוש בבית הסוהר ויצא, מי שהפליג בים ועלה ליבשה בשלום, מי שבאו עליו ייסורים ונתרפא, ומי שהלך במדבר ששם מצויים חיות טורפות וניצל, והסימן לזה (תפילת מודים בשמו"ע) "וכל החיים יודוך סלה", שכל הארבעה רמוזים בשם חיים, חיי"ם ר"ת ח'בוש י'ם י'סורים מ'דבר. ואומר הגאון מוילנא שבני ישראל היה להם את כל ארבעת סיבות להביא קורבן תודה. הסיבה הראשונה שהיו עבדים ויצאו מבית הסוהר לחירות. ואחר כך בקריעת ים סוף עברו בתוך הים ויצאו בשלום והדבר השלישי שהיו במצרים היו בעלי מומים וחולים ובמעמד הר סיני נתרפאו והדבר הרביעי שהיו הולכים במדבר מקום של חיות טורפות ויצאו בשלום ומכיוון שהיה לבני ישראל כל הארבע סיבות להודות לקב"ה לכן תיקנו חכמים את כל ההגדה של פסח סביב המספר

ארבע כדי שנזכור ארבעה חייבים להודות שנזכור שאנו צריכים להכיר טובה לקב"ה על כל החסד שעשה עם אבותינו ואיך מכירים טובה לקב"ה בא דוד המלך ואומר איך אני ישלם לקב"ה על כל הטוב שהקב"ה עושה אתנו מה אשיב לה' כל תגמולוהי עלי כוס ישועות אשא ובשם ה' אקרא דוד המלך אומר איך אני משלם לקב"ה הכרת הטוב על כל הטוב שה' עושה איתי שאני מודה לקב"ה על כל החסד וכל הטוב שהקב"ה עשה אתנו ושהקב"ה עושה אתנו בכל רגע ורגע, וגם בזמנים הקשים לראות ולהסתכל על החסדים ועל הטוב שהקב"ה עושה אתנו וכך נתחזק להכיר טובה לקב"ה וזוהי המהות של חג הפסח.

אליהו הנביא

חז"ל (פסחים צט ב) תיקנו לנו לשתות ארבעה כוסות של יין בליל הסדר, והכוס החמישית היא הכוס של אליהו הנביא שמוזגים אותה לכבוד אליהו הנביא.

"שפוך חמתך על הגויים" אנו אומרים בליל הסדר ופותחים את הדלת לאליהו הנביא, ומחכים לבואו של אליהו הנביא.

כל גדולי הצדיקים זכו לגילוי של אליהו הנביא שהיו לומדים תורה מפי אליהו הנביא.

על ידי שעושה חסד זוכה שמתנוצץ בו אליהו הנביא. מסופר על אחד התלמידים של רבינו הקדוש רבי ישראל הבעל שם טוב שביקש מהבעש"ט עצה איך לזכות לגלוי של אליהו הנביא, ואמר לו רבינו הבעש"ט הנה עוד מעט מתקרב ליל הסדר תיסע לאיזה עיירה רחוקה שם מתגורר איזה יהודי ותלך להתארח אצלו בליל הסדר ושם תזכה לגלוי של אליהו הנביא ואמר רבינו הבעש"ט לתלמידו וכשאתה הולך להתארח אצל אותו יהודי אל תשכח לקחת אתך מצות יין ובשר לחג כי היהודי המדובר הוא עני מרוד ואותו תלמיד הכין את עצמו בקדושה ובטהרה ולקח אתו בשר ודגים ויין ומצות ויצא לדרך עד שהגיע לאותו יהודי, והתארח התלמיד של הבעש"ט אצל אותו יהודי בליל הסדר וקרא את ההגדה בשמחה גדולה ונישאר כל הלילה ער כדי לזכות לגלוי של אליהו

בליל הסדר עד שכבר הגיע הבוקר ולא זכה לגלוי של אליהו הנביא והצטער מאוד ואמר אולי טעיתי במשהו אולי לא הייתי בקדושה ובטהרה מספיק כדי לזכות לגלוי של אליהו הנביא, ובמוצאי החג מיד יצא לדרך וכשהגיע לרבינו הבעש"ט וסיפר לו על עוגמת הנפש שלא זכה לראות את אליהו הנביא אמר לו הבעש"ט תיסע שוב להתארח אצל אותו יהודי לחג שביעי של פסח ובטוח תזכה לראות את אליהו הנביא וגם הפעם אל תשכח לקחת אתך בשר ודגים ויין ומצות כי אותו יהודי הוא עני מרוד ולפני שיצא לדרך אמר רבינו הבעש"ט לאותו יהודי אבל יש לי בקשה מימך שהפעם שאתה מגיע לבית של אותו יהודי אל תיכנס מיד אלא תעמוד מחוץ לדלת של הבית ותקשיב מה מדברים בבית ורק אחר כך תיכנס לבית ואותו יהודי שוב פעם הלך וקנה בשר ודגים ויין ומצות ויצא לדרך וכשהגיע עשה כמו שציווה עליו רבינו הבעש"ט ולא ניכנס מיד לבית אלא עמד מאחורי הדלת וניסה להקשיב מה מדברים בתוך הבית והנה הוא שומע שהילדה הקטנה של בעל הבית אומרת לאבא שלה אבא אני רעבה מאוד לא אכלתי כבר יומיים והבית ריק ואין מה לאכול, והאבא שלה אומר לה בתי אל תדאגי אנו סומכים רק על הקב"ה כמו שהקב"ה שלח לנו את אליהו הנביא בחג הראשון של פסח אולי גם עכשיו הקב"ה ישלח לנו שוב את אליהו הנביא, ואותו יהודי הבין שהוא עצמו בבחינת אליהו הנביא שעל ידי שיהודי עושה מעשה טוב, מתנוצץ בו בעצמו אליהו הנביא.

מסופר (סיפורי החג פסח עמ' ריב) שלפני שנים רבות חיו בבגדאד איש ואשתו, שניהם יראי ה', אהובים לשמיים ואהובים לבריות. אך דבר אחד העיב על אושרם של בני הזוג - עברו שנים רבות והם לא זכו לבן. הגיע ליל הסדר ובני הזוג הסבו לשולחן, קראו בהגדה וסיפרו ביציאת מצרים. כשקראו "והגדת לבנך..", התעצבו שניהם. עודם מדברים ומרגיעים זה את זו: "ה' לא ישכחנו ועוד יזכנו בבן", נשמעה דפיקה על הדלת ובפתח הופיע אורח זקן שבקש להסב עמם. קבלו את פניו בשמחה ונהגו בו הכנסת אורחים ראויה

מצורע- שבת הגדול

לשמה. בסיום הסדר, האורח, במקום להודות למארחיו, אמר להם: "מבקש אני מאת ה' יתברך, שאבוא אליכם גם בליל פסח הבא, ושולחנכם יהיה בלי סדר". התפלאו בני הזוג על כפיות הטובה של האורח, אך לא אמרו דבר ונפרדו ממנו בכבוד. חלפו ועברו ימים רבים, והאורח נשכח מלבם לגמרי. כשלושה חודשים לפני חג הפסח הבא, נולד לבני הזוג בן. בליל הסדר היו בני הזוג מסובים לשולחן וקוראים את ההגדה, מספרים ביציאת מצרים בשמחה רבה, והתינוק גם הוא היה שם, מושך את המפה, היין נשפך מהכוסות והבקבוק נשבר, הצלחות נפלו ברוב רעש והמצות הפכו לפתיתים. ההורים הביטו בבנם בסלחנות ובאהבה רבה הלא לילד הזה התפללו כל הימים. וכשהגיעו ל"והגדת לבנך" חיוך גדול של אושר היה נסוך על פניהם. לפתע נשמעה דפיקה על הדלת ובפתח ניצב האורח הזקן משנה שעברה. שמחו מאוד בני הזוג לקראתו, נישקוהו וביקשו את סליחתו על שחשבו שכפוי טובה הנו. האורח רק חייך ואמר: "תזכו לגדלו לתורה, לחופה ולמעשים טובים", ונעלם. והבינו בני הזוג, כי האורח לא היה אלא אליהו הנביא זכור לטוב.

מסופר (ספר סיפורי יעקב לר' יעקב סופר ח"א עמ' ב) שהגאון רבי יצחק אברבנאל היה מקורב למלך ספרד שהציע לו להישאר בממלכה בעת גרוש היהודים, אבל הוא בחר לגלות עם אחיו ונאלץ לעזוב את כל נכסיו כדין מגורשי ספרד רק גביע משובץ אחד לקח אתו לבריתות ולכוס של אליהו בליל הסדר. לאחר שעברה המשפחה לוונציה ירש בנו ר' יהודה את הגביע. שמע המלך על הגביע היקר חמד ובקש לקנות אך ר' יהודה סרב ומאחר שחשש שהמלך יחמוס את הגביע טמנו בארגז וזרק מפתחו למים ואמר "אליהו הנביא הגביע שלך וברשותך -קח מפתחו ועשה בו מה שלבך חפץ" כמובן שצו המלך נעשה חיפוש בביתו הארגז נותץ אבל הגביע נעלם! קצף המלך " זהו שכרי שהענקתי מקלט למגורשי ספרד והוציא פקודת גרוש ליהודי ונציה מיד לאחר הפסח הקרב. הצטער ר' יהודה ועלה אל קבר אביו כדי שיעתיר במרומים לביטול הגזרה. בהגיע ליל הסדר הזמין ר'

מצורע- שבת הגדול

יהודה עני בהגיעם לביתו נעלם העני ועל השולחן ניצב היה הגביע היקר והבינו שהיה זה אליהו הנביא. המשיך ר' יהודה בקיום הסדר ובעת אמירת שפוך חמתך מלא את כוסו של אליהו הנביא, פתח את הדלת והנה אליהו הנביא לקראתו, ובשר לו כי דמעותיו על קבר אביו פעלו. אביו הופיע בחלומו של מלך ספרד והתרה בו שימכור את כל הרכוש שר' יצחק נאלץ להשאיר וישלח את הכסף תמורתו וכמו כן הופיע בחלומו של מלך ונציה והזהירו שיבטל את גזרת הגרוש. לאחר החג נגש ר' יהודה למלך ונציה. אמר המלך: "הגזרה מבוטלת וגם את הגביע לא אקח כי לא אוכל לסבול את המכות שאביך מכני" בקש ממנו שיחדל וליהודי ונציה הייתה רווחה.

מוסדות התורה והחסד **בית מאיר**

השיעור השבועי

מפי מורנו ורבנו האדמו"ר

הרב
שמואל שמעון טולידאנו
שליט"א

שיתקיים בעזרת ה' יתברך
במוסדות התורה והחסד בית מאיר
רחוב העצמאות 39 רובע סיטי אשדוד

ביום שלישי י"א ניסן 12.04.22

בשעה 20:45 בדיוק

לקבלת שיעורי הרב: 058-4150707